

Людмила Бондарук,

доктор філологічних наук, доцент,
доцент кафедри романської філології,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
<https://orcid.org/0000-0003-1861-1216>
м. Луцьк, Україна

Яніна Міщук,

магістр кафедри романської філології,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
<https://orcid.org/0000-0002-3776-6128>
м. Луцьк, Україна

Концепт «злочин»: лінгвокультурологічна репрезентація та особливості його перекладу (на прикладі роману Жоржа Сіменона «Невдача комісара Мегре»)

The concept of crime: linguo-cultural representation and features of its translation (Maigret's Failure by Georges Simenon case study)

Анотація. Особливості концептуалізації поведінкових реакцій, взаємодії колективної та індивідуальної свідомості стають предметом дослідження різних галузей знань. Концепт «злочин» належить до тих базових та універсальних категорій, які розкривають когнітивні механізми на рівні релевантної взаємодії з різними концептами й національними особливостями картин світу, культурну специфіку, індивідуально-психологічний досвід та поведінкову адаптацію. У статті розглянуто лінгвокультурологічний концепт «злочин» у франкомовному детективному романі відомого французького письменника бельгійського походження Жоржа Сіменона «Невдача комісара Мегре». Метою дослідження є аналіз лінгвокультурологічної репрезентації, функціональної ролі та вербальної репрезентації концепту «злочин» у детективному романі «Невдача комісара Мегре» («Un échec de Maigret») Жоржа Сіменона в оригіналі та перекладі. Для цього проаналізовано структурно-жанрові особливості франкомовного детективного роману, конкретизовано соціокультурологічні та лексико-семантичні функції домінантного концепту «злочин», окреслено фреймову структуру концепту «злочин». Для компаративного перекладацького аналізу використовувався переклад Миколи Меццера.

За допомогою фреймового аналізу досліджено функціональну репрезентацію концепту «злочин» у художньому наративі детективу та його відповідність у мові перекладу, що дало можливість простежити взаємозв'язок лексико-семантичних, стилістичних і когнітивних компонентів, які

відображають світоглядну інформацію мовців. Для простеження розгортання смислових компонентів концепту «злочин» у наративі художнього твору виокремлено чотири базові концепти-фрейми: «злочин», «таємниця», «розслідування», «покарання», до кожного з яких вказано сегментні слоти. Зазначено, що особливість детективного роману визначається тим, який концепт-фрейм автор ставить у пріоритет та якими слотами він його наповнює. Так, наприклад, відповідно до правового аспекту домінантним може бути процес «злочин – покарання», у моральному аспекті – «злочин – мотив». Особливістю лінгвокультурологічної конотації у творчості Жоржа Сіменона є не лише лексико-стилістичне наповнення концепту «злочин», а й доповнення його різними маркерами, які вирізняються авторською іронічно-філософською манерою трансляції основного задуму, а відтак змалюванням способу й умов проживання тогочасних французьких міщан. Зверхньо-впевнена поведінка комісара Меґре залучає всіх учасників процесу розслідування до взаємодії та запевнює в невідворотності розкриття злочину. Розгортання конфлікту, увага до деталей і мотивів поведінки, замовчування свідків, емоційні стани співпереживання, а не лише осудження вказують на важливість осмислення причинно-наслідкових зв'язків вчинення злочину, а не на його покарання.

Компаративний аналіз оригіналу й перекладу дав можливість здійснити інтерпретаційний аналіз правових відношень та екстралінгвістичної інформації у французькій та українській картинах світу. Різні ознаки у відображенні концепту «злочин» полягають не стільки в неоднозначності трактування, скільки у стилевій трансляції. В українському перекладі стилістичне наповнення концепту децю нейтралізується з дотриманням юридично-правової номінації.

Ключові слова: національна картина світу, детективний роман, фрейм, фреймовий аналіз, екстралінгвістичні маркери, перекладознавчі трансформації.

Summary. Features of conceptualisation of behavioral responses and interaction of individual and collective consciousness become a subject of study in various fields of knowledge. The concept of crime refers to those fundamental and universal categories that reveal cognitive mechanisms at the level of relevant interaction with multiple concepts, national features of worldviews, cultural specifics, individual psychological experiences, and behavioral adaptation. The paper studies the linguo-cultural concept of crime in the Francophone detective novel “Maigret’s Failure” by the famous French writer of Belgian origin, Georges Simenon. The study aims to analyse the linguo-cultural representation, functional role, and verbal representation of the concept of crime in the detective novel “Maigret’s Failure” (French “Un échec de Maigret”) by Georges Simenon in the original text and translation. In order to achieve this, the article analyses the structural and genre features of a Francophone detective novel, specifies socio-cultural and lexical-semantic functions of the dominant concept of crime and defines the frame structure of the concept of crime. The translation of Mykola Meshcheriak was used for comparative translation analysis.

The paper examines the functional representation of the concept of crime in a fictional narrative detective story and its translation equivalence. Frame analysis

is used for this purpose. It makes it possible to investigate the relationship between lexical-semantic, stylistic, and cognitive components that reflect speakers' worldviews. Four basic conceptual frames as crime, mystery, investigation, and punishment are identified in the study in order to examine the development of semantic components of the concept of crime in the fictional narrative. Each of them has segment slots. It is claimed that the feature of a detective novel depends on the conceptual frame the author prioritises and with what slots he completes it. For example, in accordance with the legal aspect, the dominant process may be crime – punishment; in the moral aspect, crime – motive. The lexical and stylistic elements of the concept of crime are not the only presented distinctive feature of the linguo-cultural connotation in the works of Georges Simenon. It is also the addition of various markers, distinguished by the author's ironic and philosophical manner of portraying the main idea and therefore depicting the way of living and living conditions of the French burghers of that time. Commissioner Maigret's arrogant and confident behavior involves all participants of the investigation process in interaction and assures of the inevitability of solving the crime. The development of the conflict, attention to detail, motives for behaviour, the silence of witnesses, empathy, and not just condemnation indicate the importance of understanding the cause-and-effect relationships of the commission of a crime rather than punishment.

Comparative analysis of the original text and translation makes it possible to interpret legal relationships and extralinguistic information in the French and Ukrainian worldviews. Various features used to describe the concept of crime depend on the translation style rather than the ambiguity of interpretation. The stylistic elements of the concept are somewhat neutralised in compliance with the juridical nomination in the Ukrainian translation.

Key words: national worldview, detective novel, frame, frame analysis, extralinguistic markers, translational transformations.

Вступ. У концептосфері мовної картини світу концепт «злочин» посідає особливе місце, оскільки поєднує в собі загальнонаціональні та індивідуальні ментальні властивості індивіда, розкриває потенційні різноаспектні можливості і зв'язки, по-різному транслюється в мові й мовленні. У літературному творі загалом та детективному романі зокрема концепт «злочин» набуває особливої форми, базуючись на термінологічних, правових, когнітивних, ідейно-моральних, лінгвопоетичних характеристиках. З огляду на інтегральні властивості французько-української літератури можна зазначити, що французький детективний роман залишається не досить дослідженим для українського читача через доступність перекладів чи наукових розвідок. Саме тому у статті пропонується аналіз складових компонентів концепту «злочин» на прикладі одного з романів відомого французького автора детективів Жоржа Сіменона «Un échec de Maigret» та його перекладу українською мовою Миколи Мещеряка «Невдача комісара Мегре».

Концептом «злочин» та дослідженням детективного роману займаються чимало науковців, зокрема І. Новікова, Д. Платен, Р. Рейнер, К. Сіго, Г. Уортінгтон, Л. Ярова та інші.

Як показують наукові розвідки, в Україні відчутна нестача оригінальних та перекладних франкомовних творів сучасних авторів, зокрема й детективного жанру. Франкомовна детективна література репрезентована досить широким колом авторів, наприклад: П'єр Буало (Pierre Boileau), Дідьє Денінкс (Didier Daeninckx), Жан-Патрік Маншетт (Jean-Patrick Manchette), Бріджітт Обер (Brigitte Aubert) та інші. Проте творчість зазначених митців залишається маловідомою українському читачеві. Це зумовлює актуальність комплексного дослідження як особливостей франкомовного сучасного детективного жанру загалом, так і його ключового концепту «злочин».

Методологія та методи дослідження. У роботі були використані такі методи, як аналіз наукових матеріалів із лінгвістики, перекладознавства, літературознавства, правознавства, а також лексико-стилістичний аналіз франкомовного детективного роману для того, щоб окреслити закономірності розгортання детективного наративу як літературного жанру. Було застосовано індуктивний метод дослідження та фреймовий аналіз, що дало змогу визначити структурні елементи й функціональну роль домінантного концепту «злочин». Порівняльний перекладознавчий аналіз продемонстрував концептуальне сприйняття злочину як універсальної категорії та особливості авторської і перекладацької стратегії у його трансляції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Яким би фіктивним за вимислом не був детективний жанр, він є достовірним відображенням національної культури. Визначення злочину постійно розвивається та змінюється, перетин культурних кордонів, переклади й інтерпретації особливо цікаві та пропонують доступ до міжкультурних і внутрішньокультурних особливостей, до культурних і соціальних змін та конструкції популярної літературної форми [7, с. 2].

Концепт «злочин» є одним із базових концептів з огляду на його універсальність у різних сферах життєдіяльності (міжкультурній, юридичній, соціальній, індивідуально-ціннісній), а також у різних сферах дослідження (лінгвопоетичній, культурологічній, психологічній, когнітивній).

Л. Бондарук зазначила: «Концепт – одиниця ментальних і психічних ресурсів свідомості, це оперативний компонент пам'яті, ментального лексикону, усієї картини світу, відображеної в людській психіці» [1, с. 19]. «Злочин» як термін та як концепт є багатозначним і залежить від ситуативного трактування.

У статті для дослідження лінгвокультурологічного аспекту концепту «злочин» ми будемо послуговуватися фреймовим аналізом (його розробляли М. Мінський, Ч. Філлмор, Д. Таннен та інші вчені), який дає можливість простежити взаємозв'язок лексико-семантичних, стилістичних і когнітивних компонентів, які відображають світоглядну інформацію мовців. Як зазначає С. Жаботинська, фреймовий аналіз використовується для дослідження понятійної структури концепту, розгортання подій, залучення дійових осіб, де кожний конкретний фрейм відповідної ситуації складається зі слотів, що розкривають, доповнюють його функції, ментальні операції, особливості чи властивості в їх взаємозв'язку [2, с. 7].

Окрім того, важливо простежити розгортання смислових компонентів концепту «злочин» у наративі художнього твору. О. Мамосяк зауважує: «Художній наратив – це багаторівнева система, усі елементи якої не нагромаджені хаотично, а взаємно впорядковані на кожному структурному рівні. Він являє собою певну закодовану інформацію, що спрямована від автора до читача. Однак створений автором наратив не вичерпується лише фікційним світом. До його складу входять також оповідач, читач і безпосередньо сам процес оповіді. Тому художній наратив трактується як репрезентація певної історії, яка має власний часопростір» [3, с. 17].

Як зазначає Л. Ярова, концептосферу детективного твору формують чотири базові концепти-фрейми: «злочин», «таємниця», «розслідування», «покарання». Своєю чергою концепти-фрейми поділяються на більш деталізовані слоти [5, с. 136]. Однак особливість детективного роману визначається тим, який концепт-фрейм автор ставить у пріоритет. Так, наприклад, відповідно до правового аспекту доміантним може бути процес «злочин – покарання», у моральному аспекті – «злочин – мотив».

У статті досліджується концепт «злочин» на прикладі творчості відомого французького письменника Жоржа Сіменона (Georges Joseph Christian Simenon, 1903–1989 pp.) – визнаного майстра детективної інтриги, уваги до деталей, характерів персонажів, особливої атмосфери, які описані в характерній іронічно-філософській авторській манері. Його романи об'єднують у так звану серію комісара Мегре. Це детектив, кремезний чоловік із люлькою, здатний тримати себе в руках у будь-якій ситуації, який став прототипом розслідувача з вірою в себе та справедливість створеного ним самим універсуму.

Короткий опис справи, фактів як юридичного звіту, умов життя персонажів подається так, щоб зорієнтувати (зокрема й читача) на мотив та причинно-наслідкові зв'язки вчиненого діяння, яке не завжди сприймається однозначно позитивно чи негативно. Інтрига

утримується до кінця роману, урізноманітнюється поведінка персонажів, а відтак трактування самого злочину.

Якщо розглядати концепт-фрейм «злочин» у контексті детективного роману Ж. Сіменона «Невдача комісара Мегре» («Un échec de Maigret»), то можна виокремити такі слоти, які характеризують його понятійну основу: «*une affaire*», «*un crime*», «*un délit*». Крім цього, у творі часто на позначення злочину згадуються саме скоєні дії, тобто дієслова (убити, вчинити замах, отруїти тощо), наприклад: зворот «*on en veut à ma vie*» (на моє життя готується замах), дієслова «*empoisonner*», «*braconnaire*», «*tuer*» або іменникові фрази «*le coup de feu tiré à bout portant*» (постріл впритул). Тобто можна сказати, що концепт-фрейм «злочин» автор трактує не лише як факт здійснення чи результат, а й як «спосіб виконання злочину».

Слот «збраряддя злочину» виражений такими поняттями, як «*une arme*» (зброя) – загальне поняття, або «*un revolver*» (пістолет) – конкретизація. Досить часто використовується не іменник «*une arme*», а саме пасивна конструкція «*être armé*» (бути озброєним), у такий спосіб імпліцитно передбачається виконавець злочину, а не збраряддя [8, с. 27].

Концепт-фрейм «таємниця» досить цікаво представлений у романі стосовно самого комісара Мегре. Можна зазначити, що цей фрейм передається більше на рівні метатексту, а також за допомогою опису емоцій. Згідно із сюжетом до Мегре за допомогою звертається Фердинанд Фюмаль (Ferdinand Fumal), якого Мегре зневажає та не бажає допомогти, аж доки Фюмалю не вбивають. Тоді в комісара починаються докори сумління:

«Tout en se rasant, Maigret se sentait mauvaise conscience. Cela ne tenait-il pas à ce qu'il nourrissait, à l'égard de Fumal, une animosité personnelle? Du coup, il se demandait s'il avait accompli tout son devoir. Le boucher en gros était venu lui demander sa protection. Il s'y était pris d'une façon agressive <...> Celui-ci n'en avait pas moins à faire son métier. S'en était-il acquitté dans toute la mesure possible? Il était allé en personne au boulevard de Courcelles, mais il ne s'était pas donné la peine de vérifier toutes les portes, toutes les issues, remettant cette tâche au lendemain, comme celle d'interviewer les domestiques l'un après l'autre» [8, с. 54].

Емоційний стан та персоналізоване ставлення до жертви, співчуття ідентифікуються за допомогою риторичних запитань, умовного способу дієслів, абстрактних понять (наприклад, «*animosité personnelle*», «*mauvaise conscience*», «*façon agressive*»), слів на позначення обов'язку та захисту («*devoir*», «*demandar sa protection*»). У перекладі М. Мещеряка зазначений фрагмент адаптований

до аудиторії, він використовує тропи: «*На серці в нього було тяжко*». Перекладач уникає риторичних запитань, натомість використовує лексичні одиниці на позначення емоцій докору, сумніву, вагання: «*дорікати*», «*замість цього*», «*не слід було*» [4, с. 54]. Такі авторські прийоми доповнюють фрейм «злочин – таємниця» більшою емоційною забарвленістю.

Окрім цього, коли йдеться про допити та комунікацію Мегре зі свідками, підозрюваними чи постраждалими, він досить часто занурюється в їхнє особисте життя, ставить запитання, які змушують опитуваних почуватися ніяково або на які вони знаходять відповідь із труднощами. Також у певних сценах допитувані поведуться досить таємниче, бажають приховати деталі або ж говорять, що не готові чимось ділитися. Тоді Мегре виражає свою здатність зрозуміти все без слів. Найчастіше це виражається в діалогах, наприклад:

«*Et, comme elle hésitait:*

– *De quoi avez-vous peur?*

– *De rien*» [8, с. 61].

Особливістю лінгвокультурологічної конотації у творчості Жоржа Сіменона є не лише лексико-стилістичне наповнення концепту «злочин», а й доповнення його різними символами, які, однак, переплітаються з детективними романами інших країн. Наприклад, трубка для куріння, яку Ж. Сіменон зробив неодмінним атрибутом образу комісара Мегре, – це типовий символ детектива, який трапляється в різних культурах (зокрема, вона була в Шерлока Голмса – персонажа Артура Конан Дойла). Проте у творчості Ж. Сіменона трубка слугує також символом, який вигідно компенсує деякі прогалини в характері головного героя або ж доповнює його. Якщо зазвичай у детективному романі читачам подається низка доказів, за допомогою яких вони самі намагаються розв'язати загадку чи відгадати ім'я злочинця, то в Ж. Сіменона, як і у випадку з трубкою, докази відіграють роль символів-натяків, які мають різне значення в різних контекстах. Змішуючи докази із символами чи знаками, він перевищує очікування від детективного роману та створює в читачів враження, немов це не просто продумана гра, а справжній витвір мистецтва [6, с. 43–44].

Частовживаними у творі є слот «правоохоронний орган» та терміни, які його деталізують: «детектив», «поліцейський», «прокуратура» тощо. Більшість із них, зокрема офіційні назви установ та посад, перекладені українською мовою за допомогою відповідних термінів, а саме: «*inspecteur*» (*інспектор*), «*un sergent*» (*сержант*), «*commissaire*» (*комісар*), «*ministre de l'intérieur*» (*міністр внутрішніх справ*), «*p.j. (protection juridique)*» (*управління карного*

розищу), «*un bureau des inspecteurs*» (інспекторська), «*surveillance discrète*» (охорона), «*parquet*» (прокуратура), «*médecin légiste*» (лікар-криміналіст), «*avocat*» (адвокат), «*juge d'instruction*» (слідчий) [8, с. 4–210; 4, с. 4–201].

Крім цього, слот «правоохоронний орган» доповнюється слотом «виконавці розслідування»: «*un agent*», «*un flic*», «*les effectifs*», що найчастіше перекладаються нейтральним узагальненням «*полицейський*». У перекладі М. Мещеряка слово «*un flic*» [8, с. 13] передане як «*полицай*» [4, с. 9], тобто доповнюється певною емоційною та стилістичною забарвленістю; «*un flic*» – «детектив», нейтральне узагальнення; «*des effectifs*» [4, с. 4] – «особовий склад Управління карного розшуку», адаптивний пояснювальний спосіб перекладу; «*les bureaux*» – «управління карного розшуку», адаптивний переклад, лексична трансформація.

Таке різноманіття термінів на позначення органів розслідування може бути зумовлене двома чинниками. Перший (очевидний) – це специфіка наративних компонентів детективного роману. Другий чинник характеризує особливість творів Ж. Сіменона: автор звертає більшу увагу не на сам факт здійснення злочину, а на внутрішні причини й наслідки (процес і виконавці розслідування, стосунки між підлеглими та тими, хто стоїть вище за кар'єрними сходінками). Окрім самого процесу розслідування, автор звертає увагу на спосіб життя комісара Мегре. У деяких сценах помітно, що це превалює над самим розслідуванням, а інколи його життєва ситуація може вплинути на його робочий процес.

Щодо слота «жертва» у творі оригіналу лише частково можна побачити термін «*une victime*», тому що зазвичай Мегре називає жертву на ім'я або іншими описовими назвами. Слот «свідок» транслюється нейтральним терміном «*un témoin*».

Концепт-фрейм «розслідування» розкрито слотами «дії поліції» або «дії детектива». Він досить широко представлений у досліджуваному романі в різних аспектах, а в перекладі доповнюється слотом «розплутувати справу» та синонімічними конструкціями, наприклад: «*régler une affaire*». Поняття «*une affaire*» доповнюється синонімічним поняттям «*une enquête*». У перекладі синонімами поняття «*une enquête*» є «справа» та «розслідування»: «*poursuivre une enquête*» – «продовжити розслідування», «*prolonger une enquête*» – «продовжувати опитувати», «*tenait de son côté une enquête discrète*» [8, с. 8] – «делікатно почав розслідувати справу» [4, с. 8].

Концепт-фрейм «розслідування» наповнюють також слоти на позначення дій, спрямованих на захист, серед яких – «*garder votre domicile*», «*protéger*». Наприклад, вислів «*qu'une surveillance*

discrète soit organisée autour de vous» перекладений інфінітивною фразою «*призначити охоронців*», яка уникає суб'єктивізму, що є обов'язковою умовою офіційного дискурсу. Як зазначає О. Станіслав, оскільки офіційний стиль тяжіє до дотримання форм та об'єктивності, утримується від будь-яких персональних реакцій, то природно, що індивідуальна манера автора тексту зовсім не відображається [9, с. 107].

Щодо концепту-фрейму «покарання» варто зазначити, що за сюжетом винуватця не було покарано через від'їзд свідків та затягнуте розслідування. Тут можемо спостерігати наявність таких фраз і понять, як «*arrestation*» та «*passer aux Assises*», які перекладач передав еквівалентом «*арешт*» і безособовою конструкцією «*його навіть не судили*». Фрейм «покарання» наповнюють слоти «*des témoins*» – «свідки» та «*l'instruction*» – «розслідування», наприклад: «*Comme l'instruction traînait en longueur, à cause de la disparition des témoins <...>*» [8, с. 212], яке М. Мещеряк переклав як «*Оскільки свідки роз'їхались невідомо куди, слідство затягувалось*» [4, с. 203]. Фрагмент про слідство перекладено дослівно, а структуру зі свідками подано лексичною конкретизацією зі зміною дієслова «зникнути» на дієслово «роз'їхатись». Причиною цього може бути потенційне сприйняття читачем семантики дієслова «зникнути» як елемента фрейму «таємниця», тоді як перекладацькі трансформації додатково наголошують на залежності розслідування від участі свідків у процесі розслідування.

Висновки з дослідження. Детективний роман залишається одним із найпопулярніших жанрів, який долучає читача до аналітичної здогадки. Особливість французького детективу полягає саме в тому, що всі персонажі, як головні, так і другорядні, стають учасниками події. Злочин – це не стільки кримінальна справа з її атрибутами, скільки «таємничена справа», яка потребує різних міркувань та особистісних якостей для її розслідування.

Концепт «злочин» є домінантним у детективному романі, де автор наповнює його індивідуальними художніми прийомами, включеннями в розгортання наративу, що наповнюють відповідну фреймову систему. Кожний конкретний фрейм відповідної ситуації зумовлює структурованість розгортання подій, мотивованість участі дійових осіб, вплив залучених об'єктів.

Концепт «злочин» виходить за межі національної картини світу, оскільки відображає лінгвокультурологічні та естетичні особливості, а не лише правові. Це концепт ментальної сфери, який завдяки лексико-семантичному оформленню відображає когнітивні, інтелектуальні та психологічні персональні характеристики.

Жорж Сіменон як автор серії романів про комісара Мегре, окрім встановлення порядку після викриття злочинця, приділяє увагу процесу розслідування та моральності. Комісар – розслідувач злочину набуває персональних ознак зі своїми внутрішніми проблемами, іноді співчуває злочинцю чи жертві, роздумує про захист жертви, а не лише засуджує чи залишається неупередженим.

Такий прийом автора робить усіх учасниками процесу (зокрема й читача), кінцева мета якого – не лише розкриття злочинця, а й дослідження психологічних причинно-наслідкових зв'язків.

Компаративний аналіз оригіналу та перекладу дав можливість здійснити інтерпретаційний аналіз правових відношень та екстралінгвістичної інформації у французькій та українській картинах світу. Різні ознаки у відображенні концепту «злочин» полягають не стільки в неоднозначності трактування, скільки у стилевій трансформації. В українському перекладі стилістичне наповнення концепту дещо нейтралізується з дотриманням юридично-правової номінації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондарук Л. Символ у багаторівневій структурі тексту: Марсель Пруст, Моріс Метерлінк : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2020. 328 с.
2. Жаботинская С. Концептуальный анализ языка: фреймвые сети. *Мова. Науково-теоретичний часопис з мовознавства*. Одеса : Астропринт, 2004. Вип. 9 : Проблеми прикладної лінгвістики. С. 81–92.
3. Мамосюк О. Наративна структура художнього тексту: лінгвокогнітивний і комунікативний аспекти (на матеріалі новороманістських прозових творів) : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2021. 205 с.
4. Сіменон Ж. Невдача комісара Мегре / пер. з франц. М. Мещеряка. Київ : Молодь, 1981. 173 с.
5. Ярова Л. Концепт «злочин» та особливості його мовної репрезентації в оповіданнях Агати Крісті. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія «Філологічні науки (мовознавство)»*. Кропивницький : КДПУ, 2011. Вип. 95. Ч. 1. С. 136–140.
6. Platten D. The pleasures of crime: Reading modern French crime fiction. Amsterdam ; New York : Rodopi, 2011. 269 p.
7. Seago K. Introduction and overview: crime (fiction) in translation. *The Journal of Specialised Translation*. 2014. Iss. 22. P. 2–14.
8. Simenon G. Un échec de Maigret : roman. Paris : Presses de la Cité, 1956. 184 p.
9. Станіслав О. Stylistique française: cours théorique : навчальний посібник. Луцьк : Вежа-Друк, 2020. 132 с.